

Języki w szkołach średnich w Europie – rzut oka na egzaminy

Wnioski z raportu Eurydice

Sieć Eurydice opublikowała we wrześniu br. raport (w zamyśle autorów – wstępny przegląd) opisujący krajowe egzaminy oceniające kompetencje językowe uczniów szkół średnich w Europie.

Raport zatytułowany *Languages in Secondary Education: An Overview of National Tests in Europe – 2014/15* wskazuje na rosnącą rolę egzaminów z języka obcego w egzaminach zewnętrznych, opisuje cele tych egzaminów, testowane umiejętności językowe oraz wypracowane przez poszczególne kraje procedury mające zapewnić rzetelne i przejrzyste zasady oceniania. Publikacja obejmuje dane zebrane w 28 krajach członkowskich Unii Europejskiej oraz w Islandii, Liechtensteinie, Norwegii, Turcji, Czarnogórze i Serbii. Oto kilka najważniejszych wniosków raportu.

1. Egzaminy z języków obcych są coraz bardziej powszechne, ich znaczenie w ogólnych egzaminach zewnętrznych wzrasta

Znaczenie testów i egzaminów jako sposobu oceniania osiągnięć uczniów wzrasta w Europie od lat 90. XX wieku. Wzrost popularności tej formy oceniania dotyczy w ostatnich latach również znajomości języków. W zdecydowanej większości krajów egzaminy językowe zostały wprowadzone stosunkowo niedawno, wiele z nich po 2001 r., choć w niektórych krajach (m.in. Irlandia, Szkocja, Finlandia, Francja) egzaminy te mają długą tradycję, sięgającą nawet XIX wieku.

W krajach, w których egzaminy językowe były wcześniej przeprowadzane, najczęściej nie wprowadzano nowych, ale zaadaptowano istniejące do obecnych potrzeb. Zmiana ta dotyczyła najczęściej zwiększenia liczby testowanych języków (jak np. w Luksemburgu, na Malcie i w Finlandii), rozsze-

żenia zakresu testowanych umiejętności oraz zwiększenia liczby uczniów objętych egzaminem (jak np. w Bułgarii).

2. Wyniki większości egzaminów z języków obcych przeprowadzanych w Europie wpływają na decyzję o przejściu ucznia na dalszy etap edukacji

W większości krajów egzaminy z języka obcego przeprowadza się na poziomie szkoły średniej zarówno I, jak i II stopnia, najczęściej na koniec danego etapu edukacyjnego lub w momencie kończenia przez uczniów obowiązkowego kształcenia. W niemal wszystkich krajach przeprowadza się egzaminy z języka, które mają charakter doniosły (ang. *high stakes test*). Ten typ egzaminu dominuje wśród egzaminów opisywanych w raporcie. Drugą kategorią przedstawionych w raporcie egzaminów językowych są egzaminy powszednie/testy niskiej stawki (ang. *low stakes test*). Mają one najczęściej cel wyłącznie diagnostyczny, a dokonywana przy ich pomocy ocena efektów pracy uczniów, szkół lub całych systemów edukacji ma służyć poprawie jakości nauczania i uczenia się oraz stosowanych metod dydaktycznych. Ten typ egzaminów przeprowadza się w ponad połowie krajów, są one jednak rzadziej stosowane niż egzaminy doniosłe.

3. Mówienie jest najrzadziej testowaną umiejętnością. Najwięcej egzaminów obejmuje zadania sprawdzające umiejętność rozumienia tekstu czytanego

Jedynie około połowa egzaminów z języków obcych przeprowadzanych w Europie obejmuje wszystkie sprawności

językowe. Największe zróżnicowanie pomiędzy krajami dotyczy uwzględniania w egzaminach językowych umiejętności mówienia. Z informacji zawartych w raporcie wynika, że sprawność ta jest najrzadziej testowaną umiejętnością cząstkową w krajowych egzaminach z języka obcego. Natomiast najczęściej egzaminy obejmują zadania sprawdzające umiejętność rozumienia tekstu czytanego. Pozostałe sprawności, czyli umiejętność pisanie i rozumienia ze słuchu są uwzględniane w zadaniach egzaminacyjnych w podobnym zakresie. Fakt, że mówienie nie jest sprawdzane na egzaminach, wynika prawdopodobnie ze złożoności oceny tej umiejętności oraz wysokich kosztów jej przeprowadzania. Z tych też powodów egzaminy z mówienia w języku obcym nie są przeprowadzane w ogóle lub jedynie wewnątrz w szkołach. W dziewięciu krajach (w Bułgarii, Danii, we Włoszech, Holandii, Austrii, Słowenii, Słowacji, Norwegii i Wielkiej Brytanii) przeprowadza się przynajmniej jeden egzamin z umiejętności mówienia w języku obcym opracowywany na poziomie lokalnym, czyli najczęściej przez same szkoły.

4. W większości krajów egzaminy z języka obcego obejmują więcej niż pięć języków, wśród nich niemal we wszystkich krajach znalazł się język angielski

W większości krajów egzaminy z języków obcych obejmują ponad pięć języków. Są kraje, np. Irlandia, Francja, Wielka Brytania (Anglia, Walia i Irlandia Północna) czy Norwegia, w których liczba języków możliwych do wybrania na egzaminie jest bardzo duża i wynosi odpowiednio: 23, 47, 20 i 39. W dwunastu krajach egzamin z języka obcego obejmuje tylko jeden język, najczęściej jest to język angielski.

Egzaminy krajowe obejmują również inne języki obce nauczane w szkołach, a są to najczęściej: francuski, niemiecki, hiszpański, włoski i rosyjski. Niektóre kraje z przyczyn politycznych, historycznych lub ze względu na swoje położenie geograficzne wprowadziły egzaminy z rzadziej nauczanych języków (np. Norwegia z języka fińskiego czy Polska z języka ukraińskiego). Z tych też powodów więcej egzaminów z języka rosyjskiego jest przeprowadzanych w krajach Europy Wschodniej, a egzaminy z języka hiszpańskiego i włoskiego są bardziej powszechne na południu Europy.

W niektórych krajach egzaminy z języków obcych uwzględniają również języki społeczności imigranckich, zarówno tych nowo przybyłych, jak i dobrze zakorzenionych w społeczeństwie danego kraju. Dotyczy to np. Holandii, gdzie przeprowadza się egzaminy z języka tureckiego

i arabskiego; Wielkiej Brytanii, gdzie istnieją egzaminy z języka kantońskiego, bengalskiego i urdu; oraz Norwegii, gdzie uczniowie mogą zdawać egzamin z języka somalijskiego i urdu.

5. Europejski system opisu kształcenia językowego (ESOKJ) miał istotny wpływ na kształt krajowych egzaminów z języków obcych

Powstanie tego dokumentu w 2001 r. wpłynęło w sposób zasadniczy na tworzenie egzaminów i testów z języków obcych. W większości krajów wszystkie przeprowadzane egzaminy z języków obcych nawiązują do poziomów biegłości językowej opisanych w ESOKJ (skala ogólna). Egzaminy z języka obcego przeprowadzane na poziomie szkół gimnazjalnych najczęściej odpowiadają poziomom A2 lub B1 według skali ESOKJ. W szkołach ponadgimnazjalnych – B2 i powyżej tego poziomu.

Wnioski z raportu Languages in Secondary Education: „An Overview of National Tests in Europe – 2014/15” zostały zaprezentowane przez Nathalie Baidak, ekspertkę z europejskiego biura Eurydice, w czasie zorganizowanej przez FRSE konferencji pt. „Ocena w edukacji językowej”, która odbyła się w dniach 23-24 września w Warszawie. Pełną prezentację raportu można obejrzeć na kanale „Języków Obcych w Szkole” na YouTube

Polskie Biuro Eurydice

Eurydice to europejska sieć informacji o edukacji. Jej celem jest wymiana informacji o europejskich systemach edukacyjnych, ich strukturach, sposobach zarządzania, legislacji, a także o dynamice przemian w tych systemach i kierunkach reform. Więcej informacji: www.eurydice.org.pl